

Derk-Jan Stobbelaar, Martijn van der Heide en John Janssen

foto Koen Moons

Lectoren zoeken sociale en economische kant van natuur

— Koen Moons (redactie)

Ecologen kunnen niet langer opereren in hun eigen natuurwereldje, maar moeten oog krijgen voor sociale en economische aspecten van natuur. Natuur moet niet alleen biodiversiteit opleveren, maar ook geld en geluk. Drie lectoren op hogeschool Van Hall Larenstein (VHL) proberen dit zogenoemde 'Geïntegreerd natuur- en landschapsbeheer' tussen de oren te krijgen van docenten, studenten en mensen in het werkveld.

> DE LIJN VAN HET HUIDIGE KABINET maakt urgenter wat John Janssen (ecoloog bij Alterra), Martijn van der Heide (milieu-econoom bij het LEI) en Derk-Jan Stobbelaar (docent natuur en landschap bij VHL) al langer zien aankomen: voor pure natuur zonder duidelijke andere functies dan louter ecologische, is nagenoeg geen plaats meer in deze maatschappij. De ruimteclaims zijn zo groot in dit land, dat een te sectoraal en technocratisch ingestoken natuurbeleid onvoldoende draagvlak oplevert voor ontwikkeling of instandhouding van natuur.

De drie lectoren van het lectoraat Geïntegreerd natuur- en landschapsbeheer werken een dag per week voor de hogeschool. Vanuit hun verschillende disciplines proberen zij de integratie van verschillende belangen die komen kijken bij natuurbeheer, vorm te geven binnen de opleiding en in de praktijk. Onlangs hielden zij hun lectorale rede. Hierin werd onder andere de ontwikkeling geschetst van de afgelopen

vijftig jaar. Stobbelaar: "In die periode verschoven de aandacht van puur ecologie naar ecologie samen met mensen, gemarkeerd door de nota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur'. Omdat toen duidelijk werd dat je er met puur ecologische argumenten niet kwam. Nu leven we in een fase dat naast de ecologische en sociale aspecten ook de economische aspecten steeds belangrijker worden. Dit bewustzijn speelde afgelopen jaren al, maar zeker sinds de Blekerrevolutie is dat nog weer belangrijker geworden."

Jan van Groenendaal, de Gegevensautoriteit Natuur, was een van de initiatiefnemers van dit lectoraat. "Hij heeft die signalen goed opgepikt", zegt Janssen. "Natuurmonumenten was ook betrokken bij de aanvraag, die hadden ook het gevoel dat studenten van deze opleiding niet meer voldoen aan de eisen van de praktijk."

De lectoren deden een scan binnen de opleiding om te kijken waar en op welke manier

binnen het onderwijs aandacht is voor geïntegreerde kennis en kunde. Het beeld was divers, maar vooral nog oppervlakkig. “Sommigen docenten proberen al wel ecologie en economie te integreren, of ecologie en cultuurhistorie”, aldus Van der Heide. “Of ze zien een combinatie van planten en dieren al als integratie”, illustreert Janssen. Van der Heide: “Maar over het algemeen worden disciplines nog te weinig geïntegreerd en ook over de vervolgstap, hoe je die integratie voor elkaar krijgt, is nog niet heel erg diep nagedacht. Vaak krijgen studenten heel veel verschillende typen kennis aangereikt en daar moeten ze dan een plan mee maken. Maar hoe maak je die integratieslag om dat plan voor elkaar te krijgen?”

Oranje studenten

Betekent integratie van disciplines niet dat de opleiding minder groen wordt en een student over te veel onderwerpen iets moet weten? “Waar we nadrukkelijk niet naar streven is een superstudent die alles kan en even goed is in ecologie als economie als... weet ik veel wat”, reageert Van der Heide. “Een student moet vooral de feeling hebben hoe het er in de werkelijkheid aan toe gaat. Dat betekent dat

je als landschapsbeheerder van de toekomst naast ecologische kennis ook kennis hebt van andere belangen. Je moet die belangen kunnen afwegen, maar je kunt ze ook met elkaar laten meeliften; dat je een stuk natuur ook een economische functie geeft bijvoorbeeld, dus meer denken in kansen, in plaats van in tegenstellingen.”

“Het is wel een interessante discussie die we daar steeds over hebben”, zegt Janssen. “Leiden we nog steeds ecologen op die ook wat van andere disciplines weten, of worden het vooral generalisten? Ook niet alle studenten en docenten zijn er blij mee. Je hebt ook hardcore-ecologen die zeggen ‘ecologie gaat er altijd op achteruit als je dingen integreert’.” Stobbelaar: “Maar wij stellen daar tegenover dat je met integratie ook natuur kunt realiseren op plekken waar dat anders niet had gekund. Je kunt tegen opwarming van het stedelijk klimaat de stad groener maken. En je kunt voor de veiligheid rond de rivieren de dijken verhogen, maar ook het rivierbed verruimen, waardoor je ook natuur ontwikkelt. Al die extra's moet je ook zien, de kansen op natuur waar ze tot nu toe niet waren.”

Van der Heide: “Dat zijn ontwikkelingen die van

oorsprong vanuit een sociaal-maatschappelijk vraagstuk zijn ingestoken, maar waar de natuur op kan meeliften. Maar je kunt ook kijken waar economie met natuur kan meeliften. Zorgen dat Staatsbosbeheer meer uit haar terreinen kan halen, zodat je ook een regionale economie kan ondersteunen. Dat is ook iets waar de beheerders nu noodgedwongen mee bezig moeten zijn, het ondernemen in natuur.” Studenten staan er steeds meer open voor, merkt Stobbelaar: “Ik zie langzaam al een nieuwe generatie studenten ontstaan. Eerder had je de groene student, nu meer de oranje student, die niet bezig is met puur natuur, maar met natuur als leefomgeving van de mens.”

Praktische cases

Universiteiten en adviesbureaus spuwden de laatste jaren een groot aantal rapporten uit over de economische waarde van natuur. De lectoren willen nu de slag maken naar het werkelijk verzilveren van die waarde door de beheerders van die natuur. Stobbelaar: “Er wordt op academisch niveau veel gedaan. Maar je kunt wel zeggen dat de Waddenzee zoveel miljard waard is, maar waar liggen die miljarden dan? Die miljarden zijn niet direct inzetbaar om de Wadden-

Verbreiding van het rivierbed ten behoeve van de veiligheid biedt tegelijkertijd kansen voor natuur

foto: Hans van den Bos, Bosbeeld.nl

foto Hans van den Bos, Bosbeeld.nl

De Waddenzee is veel geld waard, maar wie profiteert daarvan?

zee te beschermen. Experts en zelfbenoemde consultants natuur en economie zitten vaak op een abstractieniveau dat wij willen overstijgen, of waar we eigenlijk onder willen zitten, kun je beter zeggen. Het is vaak iets algemeen, maar hoe werkt het nou echt in een gebied?" Janssen: "Zij kunnen het verschil in euro's tussen een stoeptegel en een eekhoorn berekenen, maar ja, wat betekent het voor een bewoner?" Dat laatste gaat het lectoraat concreet proberen te maken door samenwerking met partijen in het werkveld. Jansen: "We bestuderen cases die gespeeld hebben of nog spelen. En we gaan zelf met hele concrete cases aan de slag, daarbij werken we onder meer samen met Natuurmonumenten. We gaan kijken hoe we het beheer van een gebied ook op langere termijn financieerbaar kunnen maken, ook door de omgeving erbij te betrekken. Natuurmonumenten wil namelijk graag dicht bij de mensen in de omgeving staan. In Rotterdam zijn we betrokken bij een plek die nog helemaal ingericht moet

worden, waar heel veel functies moeten samenkomen en waar ondernemers willen werken aan een groen imago. Daar bekijken we vanuit een beginsituatie hoe je die integratie kunt vormgeven. Die kennis uit de praktijk nemen we weer mee, onder andere in het onderwijs aan studenten."

"En in Rheden, hier vlakbij, zijn er wat vragen uit de gemeente", vult Stobbelaar aan. "De wethouder van Rheden was hier laatst en die zei: als je eens bedenkt hoeveel bezoekers er jaarlijks op de Posbank komen, en er komt er niet één in Rheden!"

Tropen

De lectoren denken dat we veel kunnen leren van de ons omringende landen, of zelfs van wat er in ontwikkelingslanden gebeurt. Stobbelaar: "In Nederland was het allemaal erg sectoraal ingestoken. Je hebt een natuurgebied, daarnaast ligt landbouwgrond, daarnaast ligt een industriegebied. In het buitenland, zeker in

de tropen, ontcom je er niet aan om de lokale bevolking erbij te betrekken en om er economische functies aan te koppelen."

"In Duitsland en Frankrijk ook", zegt Van der Heide, "daar hebben de boeren en jagers van oudsher een hele belangrijke rol in het natuurbeheer. Daar kun je in Nederland nauwelijks mee aankomen. En inderdaad, bij de opleiding tropische bosbouw zit de integratie van functies er van oudsher al in. Opvallend dat ze daar veel verder in zijn, maar goed, de omstandigheden zijn natuurlijk altijd heel anders geweest. Toch kunnen we ook daar ongetwijfeld van leren." <

redactie@vakbladnbl.nl

Het boekje met de lectorale rede 'Verschillende Kleuren, Eén Meesterwerk', wordt voor de zomer uitgebracht en is opvraagbaar bij Hogeschool Van Hall Larenstein.